

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Система освіти активно впливаючи на особистість, здійснює активний пошук інноваційних умов для її професійної самореалізації. Сьогодні стає все більш очевидним, що соціалізація молодого покоління здійснюється не лише в результаті цілеспрямованої психолого-педагогічної діяльності, але й під впливом різноспрямованих чинників: суспільно-економічних трансформацій у країні, зміни ціннісно-смыслових орієнтацій, соціальної диференціації в суспільстві, зниження рівня життя більшості населення, зростання безробіття, психологічних особливостей особистості.

Одне з фундаментальних завдань вищої технічної школи – сформувати в майбутніх інженерів погляд на свою майбутню професійну діяльність як єдине взаємозалежне ціле, вміння бачити й розуміти проблеми, що виникають, та шляхи їх вирішення (Кочубей А. В., 2010).

Як зазначають науковці, проблема підготовки сучасних інженерних кадрів лежить не в виключно технічній, а в психолого-педагогічній сфері. Система вищої професійної освіти повинна, перш з все, забезпечувати розвиток особистості, а вже особистість стає носієм інженерних знань (Кокарева А. М., 2012).

З урахуванням ускладнення умов конкуренції на ринку праці виникає потреба у розширенні проблеми професійної соціалізації студентів інженерних спеціальностей.

Проведений аналіз наукових праць дозволив нам запропонувати розглядати професійну соціалізацію студента як процес оволодіння соціальними навичками, професійними знаннями та вміннями, що супроводжується формуванням мотиваційно-ціннісних установок на професійну діяльність та трансформацією Я-концепції особистісної у Я-концепцію професійну.

З метою як найглибше дослідити процес професійної соціалізації студентів інженерних спеціальностей та запропонувати своє наукове бачення цієї проблеми, ми розробили її структуру, яка складається з факторів та компонентів з показниками.

На основі аналізу наукової літератури з проблем соціалізації та професійної соціалізації, ми виокремили дві групи факторів: зовнішні та внутрішньоособистісні.

До зовнішніх відносяться інститути соціалізації особистості студента: вищий навчальний заклад, навчальні установи до вступу до ВНЗ, сім'я, найближчі круги спілкування (друзі, знайомі, родичі), Інтернет-мережа, засоби масової інформації.

До внутрішньо особистісних факторів ми віднесли: мотиваційна сфера особистості студента, готовність до навчання та професійної діяльності (в залежності від етапу навчання), соціально-психологічні якості студента та інтелектуальні якості.

Ми вважаємо, що саме ці фактори здійснюють найбільший вплив на процес професійної соціалізації.

На основі нашого визначення професійної соціалізації та факторів, що на неї впливають, ми виділили три компоненти професійної соціалізації, які потребують подальшого дослідження. Це соціально-адаптивний, мотиваційно-ціннісний та професійно-рефлексивний компоненти. Кожний компонент характеризують певні показники, які ми вважаємо потрібне дослідити за допомогою психологічних та педагогічних методів.

До соціально-адаптивного компоненту ми віднесли такі показники: адаптаційний потенціал особистості, комунікативні якості, вольові якості, відповідальність, конкурентоздатність особистості, соціальний інтелект та емоційні властивості особистості студента.

До мотиваційно-ціннісного компоненту ми віднесли: мотивацію до професійної діяльності, мотивацію досягнення успіху, ціннісні орієнтації у професійній діяльності, прагнення до професійного саморозвитку.

Професійно-рефлексивний компонент характеризують такі показники: задоволеність від якості навчального процесу, характер взаємодії студента з однокласниками та викладачами, рівень професійної ідентифікації майбутнього інженера, уявлення про майбутню професійну діяльність, здатність до самоорганізації.

Для подальшого дослідження та сприяння розвитку успішної професійної соціалізації ми будемо пропонувати реалізацію певних психолого-педагогічних умов за для цього.

Для того, щоб охарактеризувати успішну професійну соціалізацію, ми пропонуємо виділити декілька рівнів сформованості кожного компоненту. Отже, на основі компонентів та показників обґрунтовано рівні їх сформованості: високий, середній, низький. Кожен з рівнів передбачає наявність усіх показників на відповідному рівні. Таким чином, ми будемо вважати професійну соціалізацію студентів інженерних спеціальностей успішною, за умов сформованості усіх компонентів на високому та достатньому рівнях.

Отже, на основі визначеної нами структури, ми вважаємо за потрібне розробити модель формування професійної соціалізації, яка буде містити шляхи, напрями, форми та етапи здійснення цього.

Р. М. Мойсєнко

Маріупольський державний університет, м.Маріуполь

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Процес підготовки компетентного фахівця є однією з головних проблем професійної педагогіки. У сучасній фахівця – професіонала актуальними завданнями сьогодні є така підготовка, результатом якої виступає здатність легко адаптуватися до змін у житті, розвивати власну компетентність. Підготовлений до професійної діяльності майбутній фахівець зі сформованим високим рівнем професійної компетентності буде мати можливість більш гнучко аналізувати різні ситуації, мобільно реагувати на зміни в соціальному, культурному і економічному житті суспільства, здійснювати ділове спілкування, самовдосконалюватися протягом усього життя.

В останні роки спостерігаються суперечності між соціальним замовленням, пов'язаним з особистісно-професійною підготовкою фахівця до професійної діяльності, та усталеною практикою, що має репродуктивний характер виконання професійних функцій, і вимагає принципової перебудови психологічної структури педагогічної діяльності педагогів та викладачів вищої школи. Це обумовлено і такими причинами, як: зниження психологічної безпеки інформаційного середовища, недостатньою особистісною включеністю педагога у процес освіти, низьким рівнем толерантності суб'єктів освітнього процесу, зростанням труднощів соціально-психологічної адаптації школярів та молодих фахівців до умов навчального закладу, збільшення частоти виникнення психосоматичних захворювань тощо.

Природним генетичним прообразом компетентного підходу вважаються ідеї загального й особистісного розвитку (Брамс О.Г., 2005). Компетентність розглядають як специфічну здатність особистості ефективно розв'язувати типові проблеми, її готовність діяти адекватно у відповідних ситуаціях, але вона не зводиться лише до накопичення досвіду у певній вузькоспеціальній сфері. Тому сучасні дослідники виділяють вищий рівень компетентності, що характеризується наявністю ініціативи, творчих, організаційних та рефлексійних умінь, загальним інтелектуальним розвитком (Коломинський Н.Л., 1992), поєднання психічних якостей та психічних станів (Маркова А.К., 1996).

У якості можливого варіанту розв'язання психологічних проблем освіти останнім часом розглядається формування психологічної компетентності педагога. Психологічна компетентність (за Альтманом І.) є важливим фактором становлення «ідентичності